

Částice

Neohybným slovům, která obvykle uvozují samostatnou větu, říkáme **částice**. Naznačují také její druh, např. otázku (*Zdalipak jsi na to nezapomněl?*), rozkaz (*Už buď zticha!*), zvolání (*To prší!*) apod. Částice nikdy **nejsou větným členem**.

Podle funkce, kterou ve větě plní, rozlišujeme částice:

přací – vyjadřují přání a patří k nim slova **at', necht', kéž, aby**;

modální – vyjadřují postoj mluvčího k obsahu věty (modalitu). Používají se především ve větách oznamovacích. Patří k nim např. slova **jistě, určitě, nepochybně, opravdu, ovšem, skutečně, asi, snad, pravděpodobně, možná**.

Částicemi jsou také slova **ano, ne, ovšem, zajisté**. Pokud jsou použity při odpovědi na otázku, nazýváme je **odpověďové částice**. Např.: *Půjdeš dnes do kina? Ne (ano). Uděláš to pro mě? Ovšem (zajisté).*

Různé významové odstíny označují částice také ve spojení s větnými členy, např. větný člen, před kterým stojí, vytýkají (zdůrazňují). K **vytýkacím částicím** patří slova: **jen, také, právě, přímo, už, teprve, ...** Např.: *Ze zkoušených žáků uspěli jen dva; Je to už dávno; Přišel taky Honza; Úkol odevzdal teprve včera aj.*

9. Porovnejte tučně vtištěná slova. Poznáte, čím se od sebe obě skupiny liší?

To je ale nesmysl!	Počítal rychle, ale s chybami.
Že to neuhodneš?	Myslím, že se zítra zastaví.
Však ty nakonec přijdeš.	Chtěl jít odpoledne na fotbal, zůstal však doma.
Půjdeš tam právě ty.	Právě přišel.
Což takhle dát si zmrzlinu?	Takhle už se příště nechovej.
On to bratr nějak udělá.	Až bratr přijde, on to udělá.
To mě bolí hlava.	Nezapomeň na to .

Některá slova jsou vždy jen částicemi, např. *kéž, asi, snad, možná*. Jiná však můžeme použít buď jako částice, nebo jako jiný slovní druh (nejčastěji zájmena, příslovce, spojky).

POZOR!

Částice se ve větě čárkami neoddělují!

10. Rozhodněte, jakým slovním druhem jsou zvýrazněná slova.

Kdyby už přestalo pršet! **Kdyby** si vzal deštník, nebyl by tak promočený. – Zdálo se mi, **že** vypadá mnohem lépe. **Že** tomu věříš? – **Vážně** tam nepůjdu. Myslel to opravdu **vážně**. – **Ona** Jana to vůbec netuší. **Ona** tam bude také? – Řekl to **přímo** jemu. Díval se mu **přímo** do očí. – Venku bylo moc **hezky**. Jen zůstaň **hezky** doma! – **Právě** připravuji večeři. To se mi **právě** nezdá. – **Aby** se nám tak pokazilo auto! Odešel dřív, **aby** stihl v televizi sportovní přenos.

Práce ve skupinách

11. Rozdělte se ve třídě na dvě poloviny. Jedna bude tvořit věty, ve kterých budou uvedena slova částicemi, druhá použije slova v platnosti jiného slovního druhu (spojka, příslovce). Práce si vzájemně porovnejte a správné řešení ověřte ve *Slovníku spisovné češtiny*.
ale, a, tak, klidně, pomalu, pěkně, však, aby

12. Zamyslete se nad uvedenými větami a doplňte do nich vhodné částice.

Vzor: Dám si ovocný čaj – Dám si určitě (pravděpodobně, možná, asi) ovocný čaj.

Rodiče mi chystají pod vánoční stromek překvapení. Dnes přišel pozdě. Před odjezdem na dovolenou jsem uklidila. Matka nesmí být o Vánocích nemocná. Naši hokejisté dnes s Finskem vyhrají. Nepůjdu tam. O tvém nápadu budu přemýšlet. O přídavných jménech jsme se učili dávno. V neděli půjdeme hrát golf. Potkali jsme ho včera. Nechci dlouho čekat.

13. Označte řádek, ve kterém není částice.

- a) Byl to ovšem omyl.
- b) Tak to bychom měli z krku.
- c) Jen když nebude pršet.
- d) Úkoly uděláme pak.